

**«ДАРЫН» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
ОРТАЛЫҒЫ**

**«ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ» ПӘНІ БОЙЫНША РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ОЛИМПИАДАНЫҢ ЕКІНШІ (АУДАНДЫҚ/ҚАЛАЛЫҚ) КЕЗЕҢІ
(2022-2023 ОҚУ ЖЫЛЫ)**

11 сынып, 1 тур

Жұмыс уақыты: 1 сағат.

Әр сұрақтың дұрыс жауабы 1 ұпаймен бағаланады.

1. Үшбұрыш, трапеция пішіндес тас құралдар:

- A) микролиттер.
- B) чопперлер.
- C) қырғыштар.
- D) чоппингтер.

2. 1914 жылы табылған Оңтүстік Сібірдегі Ачинск қаласынаның маңынан табылған қола дәуірінің ескерткіші:

- A) «Дәндібай мәдениеті».
- B) «Андронов мәдениеті».
- C) «Арқайым қалашығы».
- D) «Синташта қалашығы».

3. Адамдардың алғашқы бірлестігі шартты түрде аталды:

- A) ру.
- B) тайпа.
- C) тобыр.
- D) қауым.

4. Қазақстандағы тас дәуірін зерттеген қазақстандық археолог:

- A) К. Байпаков.
- B) Ә. Марғұлан.
- C) Х. Алпысбаев.
- D) З. Самашев.

5. Маңғыстау аймағындағы Шақпақата тас дәуірінің тұрағын зерттеді:

- A) Х. Алпысбаев.
- B) З. Самашев.
- C) А. Медоев.
- D) Ә. Марғұлан.

6. Адамдардың шығу тегін жануарлармен, өсімдіктермен байланыстыратын сенім түрі:

- A) анимизм.
- B) тотемизм.
- C) шаманизм.
- D) тәңіршілдік.

7. б.з.д. V ғасырда жазылған Геродоттың «Тарих» атты еңбегінде сақтардың тайпасы туралы мәліметтер қалдырылған.

- A) аргипейлер.
- B) массагет.
- C) аримаспылар.
- D) дай.

8. «Сақ» сөзінің мағынасы «құдіретті ерлер» деп түсіндіріледі:

- A) Көне парсы деректерінде.
- B) Парсылардың қасиетті Авеста кітабында.
- C) Грек авторларының еңбектерінде.
- D) ежелгі түркі ескерткіштерінде.

9. «Мұртты обалар» деген археологиялық ескерткіштер кешенін құрайтын Тасмола мәдениетін алғаш зерттеген ғалым:

- A) З. Самашев.
- B) Ж. Таймағамбетов.
- C) М. Қадырбаев.
- D) А. Медоев.

10. Түрік қағанатында әскери және азаматтық қызметтерді басқарған шенеуіктер аталды:

- A) будун.
- B) бектер.
- C) шад.
- D) қаған.

11. Қытай деректерінде «100 мың адамдық әскері бар «он тайпа қағаны» деп аталды:

- A) Бумын қаған.
- B) Иштеми қаған.
- C) Мұқан қаған.
- D) Қапаған қаған.

12. Түркілер – тат, яғни тәуелді алым-салық төлеуші деп атады:

- A) отырықшы бағынышты халықты.
- B) қарапайым халықты.
- C) азаматтық қызметтерді басқаратын шенеуіктерді.
- D) ерікті малшыларды.

13. 751 жылы Тараз маңындағы Атлах шайқасына қатыспаған тайпа:

- A) араб.
- B) түргеш.
- C) қарлұқ.
- D) теле.

14. Ордасы – Суяб қаласы болған, ерте феодалдық мемлекет:

- A) Түрік қағанаты.
- B) Кимек қағанаты.
- C) Қарлұқ қағанаты.
- D) Ұйғыр қағанаты.

15. «Сардоба» дегеніміз -

- A) Жерлеу орнына қойылатын тас мүсін.
- B) Құдық үстіне салынған күмбез ғимарат.
- C) Ортағасырлық қалалардағы сауда мекені.
- D) Қаланың билеушілері тұратын бөлігі.

16. Қарақытай мемлекетіне тән емес әлеуметтік-экономикалық және саяси жүйе:

- A) әр отбасыдан бір динардан салық алынды.
- B) билеуші топқа енші ретінде жер берілмеді.
- C) билеуші рудың әйелдерінде билікке мұрагерлік құқығы болды.
- D) иқталық жүйе қалыптасты.

17. Қазақтардың қонақжайлылығы туралы: «Егер экватор сызығын бойлап ылғи қазақ ауылдары қонып отырған болса, мен Жер шарын бір тиын ақша жұмсамай айналып шыққан болар едім» деген пікір қалдырды:

- A) А.Янушкевич
- B) В.Радлов
- C) А.Диваев
- D) А.Левшин

18. XVII ғасырдың бірінші ширегінде Сырдария бойы қалалары үшін болған шайқаста бұхаралықтарды толық талқандаған Қазақ ханы:

- A) Тәуекел хан.
- B) Шығай хан.
- C) Мамаш хан.
- D) Есім хан.

19. Орынбор губерниясының Ор қаласында тұңғыш рет қазақтарға арналған мұғалімдер мектебі ашылды:

- A) 1861 ж.
- B) 1883 ж.

- C) 1885 ж.
- D) 1857 ж.

20. ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мәдени мұрасы тізіміне енгізілген Қазақстанның тарихи және мәдени ескерткіші:

- A) Қожа Ахмет Яссауи кесенесі.
- B) Бегім-Ана мұнарасы.
- C) Басқамыр қаласы.
- D) Тектұрмас кесенесі.

21. Халықшаруашылығының түрлі салалары үшін мамандар даярлайтын кәсіптік арнаулы орта оқу орны:

- A) Қызыл отау.
- B) Техникум.
- C) Жұмысшы факультеті.
- D) «Шағын ұлттар мектебі».

22. Белгілі түркі ақыны және ойшылы, «Құтадғу білік» дастанының авторы:

- A) X.A. Ясауи
- B) М. Қашқари
- C) Ә. Фараби
- D) Ж. Баласағұни

23. 1913-1918 жылдары шығып тұрған жалпыұлттық апталық басылым:

- A) «Айқап» журналы.
- B) «Дала уалаяты» газеті.
- C) «Қазақ» газеті.
- D) «Сарыарқа» газеті.

24. 1911 ж. Санкт-Петербургте болашақ мемлекет Конституциясы «Қазақ елінің жарғысын» деп аталатын жобаны дайындаған, Алаш қозғаласының көрнекті қайраткері:

- A) М. Дулатов
- B) Б. Сырттанов
- C) Ж. Аймауытов
- D) X. Досмухамедов

25. Адамзаттың өткенін заттай деректер арқылы зерттейтін ғылым саласы:

- A) этнология.
- B) антропология.
- C) геральдика.
- D) археология.

26. Ортағасырлық қалалардағы қолөнершілер, саудагерлер мен жасақшылар мекені:

- A) шахристан.
- B) цитадель.
- C) ханака.
- D) рабад.

27. Хақназар ханның қазақ тарихындағы рөлі:

- A) башқұрттардың кейбір руларына билігін жүргізді.
- B) ноғайлардың кейбір руларына билігін жүргізді.
- C) Қазақ хандығының шекараларын кеңейтті.
- D) Бұхара билеушісі Абдаллахқа қарсы Баба сұлтанмен одақ құрды.
- E) Мәскеу билеушісіне қарсы Сібір ханымен одақ құрды.

28. «Есім ханның ескі жолы» деп аталған Дала заңдары жинағында бекітілді:

- A) Мүліктік заң.
- B) Елшілік салт ережесі.
- C) Жайлымдар мен суаттарды бөлу ережесі.
- D) Хан сайлау мәселелері.
- E) Жұртшылық заңы.

29. ХХ ғасырдың басында жоғары билік орындарына – қазақ халқын христиан дініне енгізуді тоқтату, мұсылман оқу орындарын құруға қажетті жағдайлар жасау, молдалардың қызметіне кең жол ашу жөнінде нақты талаптар қойып петиция жолдаған дін қызметкерлер:

- A) Науан Хазірет
- B) Міржақып Дулатұлы
- C) Шәймерден Қосшығұлұлы
- D) Ахмет Байтұрсынұлы
- E) Жақып Ақбаев

30. «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының негізіндегі маңызды жалпы ұлттық құндылық:

- A) Қазақстанның тәуелсіздігі мен Астанасы.
- B) заңға бағынатын азаматтарды тәрбиелеу.
- C) зайырлы қоғам мен жоғары руханият.
- D) индустрияландыру мен инновацияларға негізделген экономикалық өсім.
- E) полиэтникалық Қазақстан халқының теңдігі.

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР «ДАРЫН»

**ВТОРОЙ (РАЙОННЫЙ/ГОРОДСКОЙ) ЭТАП РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
ОЛИМПИАДЫ ПО ПРЕДМЕТУ «ИСТОРИЯ КАЗАХСТАНА»
(2022-2023 УЧЕБНЫЙ ГОД)**

11 класс, 1 тур

Время работы: 1 час.

Каждый верный ответ оценивается в 1 балл.

1. Каменные орудия в форме треугольника, трапеции:

A) микролиты.

B) чоппер.

C) скребки.

D) чоппинг.

2. Археологическая культура эпохи бронзы, обнаруженная в 1914 году в Южной Сибири близ города Ачинска:

A) дандыбаевская культура.

B) андроновская культура.

C) городище Аркаим.

D) городище Синташта.

3. Условное название первоначального объединения первобытных людей:

A) род.

B) племя.

C) стадо.

D) община.

4. Казахстанский археолог, изучавший каменный век в Казахстане:

A) К. Байпаков.

B) А. Маргулан.

C) Х. Алпысбаев.

D) З. Самашев.

5. Исследователь стоянки каменного века Шакпак-Ата в Мангистауской области:

A) Х. Алпысбаев.

B) З. Самашев.

C) А. Медоев.

D) А. Маргулан

6. Верование, которое связывает происхождение людей с животными и растениями:

- A) анимизм.
- B) тотемизм.
- C) шаманизм.
- D) божественность.

7. Геродот в своем труде «История», написанном в V веке до нашей эры, оставил сведения о сакских племенах.

- A) аргипеи.
- B) массагеты.
- C) аримаспы.
- D) даи.

8. Значение слова «сак» интерпретируется как «могучие мужи»:

- A) в древнеперсидских источниках.
- B) в священной книге персов «Авеста».
- C) в трудах греческих авторов.
- D) в древнетюркских памятниках.

9. Ученый, впервые изучивший археологические памятники Тасмолинской культуры - «курганы с усами»:

- A) З. Самашев.
- B) Ж. Таймагамбетов.
- C) М. Кадырбаев.
- D) А. Медоев.

10. В Тюркском кананате чиновники, управлявшие военными и гражданскими делами:

- A) будун.
- B) беки.
- C) шад.
- D) каган.

11. В китайских источниках упоминается «каган «десяти племен» с армией в 100 тысяч человек»:

- A) Бумын каган.
- B) Иштеми каган.
- C) Мукан каган.
- D) Капаган каган.

12. Тюрки называли «татами» зависимых плательщиков дани:

- A) оседлое подчиненное население.
- B) простых людей.
- C) чиновников, управляющих гражданскими делами.
- D) свободных скотоводов.

13. Племя, не участвовавшее в битве при Атлахе под Таразом в 751 году:
- A) арабский.
 - B) тургеш.
 - C) карлук.
 - D) теле.
14. Раннефеодальное государство, столицей которого был город Суяб:
- A) Тюркский каганат.
 - B) Кимакский каганат.
 - C) Карлукский каганат.
 - D) Уйгурский каганат.
15. « Сардоба » означает -
- A) каменная скульптура на месте захоронения.
 - B) купольное здание, построенное над колодцем.
 - C) торговый дом в средневековых городах.
 - D) часть города, в которой проживают правители.
16. Особенность социально-экономического и политического устройства не характерная для государства Каракитаев:
- A) с каждой семьи взимался налог с одного динара.
 - B) правящей группе не была предоставлена земля в качестве члена.
 - C) женщины правящего клана имели право наследовать власть.
 - D) сформировалась система «икты».
17. Кто сказал о казахском гостеприимстве «если казахов расселить вдоль экватора, можно обойти земной шар, не заботясь о еде и ночлеге»:
- A) А.Янушкевич
 - B) В.Радлов
 - C) А.Диваев
 - D) А.Левшин
18. Казахский хан, полностью разгромивший правителей Бухары в битве за присырдарьинские города в первой четверти XVII века:
- A) Таукель хан.
 - B) Шыгай хан.
 - C) Мамаш хан.
 - D) Есим хан.
19. Первая казахская учительская школа открылась в городе Ор Оренбургской губернии:
- A) 1861 г.

- B) 1883 г.
- C) 1885 г.
- D) 1857 г.

20. Историко-культурный памятник Казахстана, внесенный в список всемирного культурного наследия ЮНЕСКО:

- A) мавзолеей Ходжи Ахмеда Яссауи.
- B) Мавзолеей Бегим-Ана.
- C) городище Баскамыр.
- D) мавзолеей Тектурмыс.

21. Среднее профессиональное специальное учебное заведение, готовящее специалистов для различных отраслей народного хозяйства:

- A) красные юрты.
- B) техникумы.
- C) рабочие факультеты.
- D) «школы малых наций».

22. Известный тюркский поэт и мыслитель, автор поэмы «Кутадгу Билик» :

- A) X. А. Ясави
- B) М. Кашгари
- C) А. Фараби
- D) Ю. Баласагуни

23. Общенациональное еженедельное издание, выходявшее в 1913-1918 гг.:

- A) журнал «Айкап».
- B) «Степная газета» («Дала уляты»).
- C) газета «Казах».
- D) газета «Сарыарка».

24. Видный представитель движения «Алаш», в 1911 году в Санкт-Петербурге разработал проект Конституции будущего государства под названием «Устав казахского народа»

- A) М. Дулатов
- B) Б. Сырттанов
- C) Ж. Аймауытов
- D) Х. Досмухамедов

25. Наука, изучающая прошлое человечества по вещественным источникам.

- A) этнология.
- B) антропология.

- C) геральдика.
- D) археология.

26. Центральная часть средневекового города, населенная ремесленниками, торговцами, дружинниками:

- A) шахристан.
- B) цитадель.
- C) ханака.
- D) рабад.

27. Роль Хакназар-хана в истории Казахстана:

- A) правил над некоторыми племенами башкир.
- B) правил над некоторыми племенами ногайцев.
- C) расширил границы Казахского ханства.
- D) заключил союз с Баба султаном против бухарского правителя Абдаллаха.
- E) заключил союз с сибирским ханом против московского правителя.

28. В своде степных законов «Есім ханның ескі жолы» («Старый путь Есим хана») рассматриваются:

- A) имущественный закон.
- B) посольский закон.
- C) правила распределения пастбищ и колодцев.
- D) процедура избрания хана.
- E) общественный закон.

29. Религиозные деятели, направившие в начале XX века петицию с конкретными требованиями к вышестоящим властям – о прекращении обращения казахского народа в христианство, создании необходимых условий для открытия мусульманских учебных заведений и возможностей для для широкой деятельности мулл:

- A) Науан Хазрет
- B) Миржакып Дулатов
- C) Шаймерден Косшыгулов
- D) Ахмет Байтұрсынов
- E) Жакып Акпаев

30. Важные общенациональные ценности, лежащие в основе национальной идеи «Мәңгілік Ел» :

- A) независимость и столица Казахстана.
- B) воспитание законопослушных граждан.
- C) светское общество и высокая духовность.
- D) экономический рост, основанный на индустриализации и инновациях.
- E) равенство народа полиэтнического Казахстана.